

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת ואתחנן
תשפ"ג

גיליון 173

א לעבטיגער שבת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

תפילה ברחמים ותחנונים

מבקש ומתחנן לפניו בכמה וכמה טענות!

וזאת הייתה בעצם עבודתו שלו עצמו עוד בימי נעוריו, וכמובא (שבחי הר"ן ז'): "עיקר עבודתו אשר על ידה זכה למה שזכה, היה רק ריבוי התפלות והתחונות והבקשות והרצוים והפיוסים - שהיה רגיל מאד להתפלל ולהתחנן לפניו יתברך. והיה מרצה ומפייס אותו יתברך - בכמה מיני תחונות ובקשות שיזכהו ברחמיו לקרבו לעבודתו יתברך. ועיקר מה שהועיל לו היו התפלות שהתפלל בלשון 'אשכנז', שהיה רגיל מאוד לייחד לו איזה מקום שמצא שאין שם בני אדם, והיה מפרש שיחתו לפני השם יתברך בלשון שמדברים בו, דהיינו בלשון אשכנז. והיה מרצה ומפייס אותו יתברך ומבקש ומתחנן לפניו יתברך בכמה וכמה מיני טענות ואמתלאות ושראו לו יתברך שיקרבו לעבודתו, והיה רגיל בזה מאד מאד והיה מבלה ימים ושנים על זה".

ומאוצר מתנת חנים חננו!

היה זה חסידו רבי סנדער מהעיר 'טרשוויץ' שבאוקראינה שהיה מגיע ל'אומאן' לרגל מסחרו, והיה נכנס לציון הק', והיה זה פעם כשהיה ב'ציון' והחל לומר את ה'תיקון הכללי', ובאותו הזמן נכנס לציון עוד אחד מהחסידים. הלה סיפר: שכשנכנס לציון מצא את רבי סנדער מתחיל לומר את ה'יהי ירחון' שלפני אמירת התהלים, ונעצר בתיבות 'ומאוצר מתנת חנים חננו', הוא חזר על תיבות אלו פעמים אין מספר, ואמרם בשברון לב, בפשיטות ובתמימות, כאילו אין לו שום קיומו רק מאוצר מתנת החנים. אותו חסיד החל בינתיים לסדר את תפלותיו בציון, באמירת 'עשרת המזמורים', השתטחות מנהגו, ולאחר שסיים התפלה לשמוע את רבי סנדער עדיין מחזיק בתיבות: "ומאוצר מתנת חנים חננו". לאחר מכן יצא הלו והלך לבית המדרש ושם ישב ועסק בתורה ובשיחה בעבודת ה'.

לאחר כמה שעות חזר לציון הקדוש. כשנכנס לפתח הציון, נעמד מרעיד ומשתומם כשראה את רבי סנדער עדיין חוזר על התיבות "ומאוצר מתנת חנים חננו", כשכולו כיסופים והשתכחות הנפש...

בפרשייתנו אנו קוראים: "ואתחנן אל ה' - תפילתו של משה רבינו בתחנונים היה, ביקש והתחנן למתנת חנים", וכדברי רש"י: "אין חינון בכל מקום, אלא לשון מתנת חנים, לפי שאמר לו 'חנותי את אשר אחון', אמר לו בלשון ואתחנן. צאי לך בעקבי הצאן - בדרכי רבותינו ואבותינו, לבקש ולהפציר בתחנונים ובפיוסים, לרצות פני אדון קל מאוצר מתנת חנים, כעני וכרש דפוק בדלתותינו, לעורר רחמי המרובים ובכך - להמשיך רחמנותו הגדולה אלינו, ובדבר ישועה ורחמים ניפקד."

שירת הפרשה

וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַיָּמִים הָאֵלֶּם - בְּפָרְשָׁה הַתְּפִלָּה בְּלִשׁוֹן שֶׁל תְּחִנָּה וּבִקְשָׁה.
הַעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ קָבַע אֵין תְּפִלָּתוֹ תְּחִנּוֹנִים לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְחַנֵּן וּלְהַרְבּוֹת בְּהַפְצָרִים.
תְּפִלַּת הָעֵנִי עַד לְמְאֹד גְּדוֹלָה וְחֲשׂוּבָה כִּי תְּחִנּוֹנִים יְדַבֵּר רֵשׁ בְּצִלּוֹתֶיהָ וּבְתַפְלָהּ.
מְאֹד מְתַנֵּת חֲנָם חֲנֵנִי-תְּפִלָּתָם שֶׁל חֲסִידִים צָאִי לָךְ בְּעַקְבֵי הַצֹּאן בְּתַחֲנָה לְעוֹרֵר רַחֲמִים.

בדברי המדרש (ריש פרשת ואתחנן): "עשרה לשונות של תפילה הם, ומכולן לא נתפלל משה אלא בלשון תחנונים, אמר רבי יוחנן מכאן אתה למד שאין לבריה כלום אצל בוראו, שהרי משה רבינו רבם של כל הנביאים לא בא אלא בלשון תחנונים".

ועוד מדברי המדרש על הפסוק (משלי י"ח): "תחנונים ידבר רש ועשיר ידבר עזות", אמר רבי תנחומא: "תחנונים ידבר רש" - זה משה, שבא אצל בוראו בתחנונים. ובהמשך שם: א"ר יוחנן: "תחנונים ידבר רש" - אלו נביאי ישראל. "ועשיר ידבר עזות" - אלו נביאי אומות העולם. א"ר אין לך צדיק באומות העולם יותר מאיוב, ולא בא אלא בתוכחות ודרך דין, שנאמר: "אערכה לפני משפט ופיו אמלא תוכחות" (איוב כ"ג). אין לך גדול מבניאים ממשה וישעיה, ושניהם לא באו אלא בתחנונים. ישעיה אמר: "ה' חננו לך קוינו" (ישעיה ל"ג). ומשה אמר "ואתחנן אל ה'".

וכבר נאמר בדברי חז"ל (ברכות ט"ט) על המשנה: 'העושה תפילתו קבע און תפילתו תחנונים'. 'מאי קבע, א"ר יעקב בר אידי א"ר אושעיא, כל שתפלתו דומה עליו כמשוי, ורבנן אמרי כל שאינו אומרה בלשון תחנונים'.

ובש"ע (א"ח צ"ח ג) פסק כשניהם, וזה לשונו: 'יש להתפלל דרך תחנונים כרש המבקש בפתח, וכן שלא תראה התפילה כמשא כבד שמבקשים להיפטר ממנו'. וכתב שם ב'משנה ברורה': שאפילו אמרה בלשון תחנונים - אם אינו מחשב כמו שצריך דבר ובא לבקש לפני המלך, אלא מתפלל מפני החיוב לצאת ידי חובתו אינו נכון ומאוד יש לזהר בזה, אלא שבדיעבד א"צ לחזור ולהתפלל. ו'בביאור הלכה': הביא שיש כמה וכמה מגדולי הפוסקים שאומרים שצריך לחזור ולהתפלל, (ועיינו בספר אשפוף לפניו שיחי פרק ב).

מה שלמדים אנו מצריכים להתפלל בתחנונים ובהנכחה, לבקש מאוצר מתנת חנים, ולא בהרגשה של חיוב וכדומה לכן.

ולכן כותב הראשית חכמה (תוצאות חיים אות ק"ט): שצריך לבקש כעני בפתח שיועד שאין מגיע לו מאומה. וכדאיתא בזוהר (בלק קצה): שכשראה דוד המלך את גודל עוצם מעלת "תפילת העני" עד שהיא קודמת ל"תפילת משה", ול"תפילה לדוד", עמד וביקש לעשות עצמו "עני כמ"ש (תהלים קט כב): "כי עני ואביון אנכי", וכדרך העני שהוא מבין שאין מגיע לו והוא מתבייש מהנותו, ומתחנן אליו, כן אנו צריכים להיות בתפלתנו להשם יתברך.

כמו שלוקח הדבר בחזקה!

כך הם דברי המשנה באבות ב' (ג'): "וכשאתה מתפלל אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא, שנאמר (ויאל ב): כי חנון ורחום הוא". ובדברי הרע"ב: 'כי רוצה בתחנונים, ועל ידי התחנונים הוא מעורר רחמים'.

ובליקוטי מוהר"ן (תורה קצ"ו) על משנה זה כותב בלשון קדשו: "וכשאתה מתפלל אל תעשה תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים וכו' (אבות פרק ב). כי אסור לאדם לעמד עצמו על שם דבר, הינו שאסור להתעקש בתפילתו שהקדוש ברוך הוא יעשה לו דווקא את בקשתו, כי זה הוא כמו לוקח דבר בחזקה, בגולה רק צריך להתפלל ולהתחנן לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים, אם יתן השם יתברך יתן ואם לאו לאו, כמובא במקום אחר (בהתורה ט טיקונין סי' כ).

וזה: אל תעשה תפלתך קבע, מלשון גזילה כמו שכתוב (משלי כ"א): "קבע את קבעיהם נפש" הינו שכל מה שהוא מבקש, הן פרנסה או בנין או שאר צרכים, אסור להתעקש ולעמד עצמו בתפלתו שדווקא יעשה הקדוש ברוך הוא את תפילתו, כי זה הוא תפלת קבע - שלוקח הדבר בחזקה בגולה רק יתפלל רחמים ותחנונים".

פניני פרשה

"ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר" (ג כ"ג)
א' ה' - הו"ה - לשון רחמים. ובסוף הפסוק: 'לאמר, ע"ד הפסוק (שמות י"ט): 'כה תאמר לבית יעקב' - אמירה לשון רכה (מדרש). שהתפילה צריכה להיות ברחמים, באמירה רכה ובלשון תחנונים. וכמובא (אבות ב י"ג): "וכשאתה מתפלל אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא". ויעויין בליקוטי מוהר"ן (קצ"ו), שיש לעורר רחמים בתפילתו ולא בחזקה.

"ואתחנן אל ה'" (ג כ"ג)
רש"י ברבריו: 'אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנים'. ויש לדייק, שדייקא על 'ארץ ישראל' ביקש 'מתנת חנים' שהיא מתנה לעם ישראל, וכמובא בדברי חז"ל (ב"ר פ"א): עה"פ: 'כח מעשיו הגיד לעמו', על ארץ ישראל שהקב"ה נתנה במתנה לאשר יישר בעיניו.

"את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי קל" (ג כ"ד)
בליקוטי מוהר"ן (תורה מ"ד): על הפסוק 'כח מעשיו הגיד לעמו' שהקב"ה נתן את ארץ ישראל למי שהוא רוצה (ע"פ דברי חז"ל). ועיי' המחאת כף שהם כ"ח פרקין דידיים, מעוררין כ"ח אתחון דמעשה בראשית, ובוה יש כוח בידו לטהר אור ארץ העמים, ובידו לתת לכל מי שירצה. (יעו"ש). ואפ"ל שזהו ענין הידיים - "ידך" הכתוב פה להמשיך את ה'כח' מעשיו, ע"י כ"ח פרקין דידיים.

ואפשר להוסיף עוד ע"פ המובא בליקוטי מוהר"ן (תורה מ"ו): על השלש ידיים, 'יד הגדולה', 'יד החזקה', 'יד הרמה', ששלש פעמים י"ד ביממיה מ"ב, וע"י נמתקים הדינים. והנה הכתוב כאן: 'גדלך' - יד הגדולה. ובהמשך: 'ידך החזקה'. והגימטריא של ס"ת: 'החזקה' אשר' מי קל' הם 'רמה' - נגד 'יד הרמה', כלליות ג' ידיים.

ועיינו בספר 'תולדות אדם' בשם הספרים הק' שאלו הג' ידיים - הרמוזים בשם מ"ב ממשכים את השפע, וזהו כאן הג' ידות.

"אתה החלות" (ג כ"ד)

יש לומר בהקדם: דהא מתפילתו זו של משה נלמד תפילה לדורות, וכמובא (מד"ר דברים ב ה): 'דבר אחר בעת ההיא לאמר, מהו לאמר, לדורות, שיהיו מתפללין בשעת הצרה'. וכן הוא בדבריהם (ברכות ל"ב): 'דרש רבי שמלאי לעולם יסדר אדם שבתו של הקב"ה ואחר כך יתפלל מנלן משה, דכתיב {דברים ג-כג} ואתחנן אל ה' בעת ההיא, וכתיב: ה' אלהים אתה החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה... וכתיב בתריה: אעברה נא ואראה את הארץ הטובה וגו'. והנה ידוע ד'ספר התהלים' הוא ספר התפילה לדורות כמובא ע"כ בארכה, וזהו בריש תפילתו של משה: 'אתה החלות' בגימטרייה: 'ספר התהלים', עם עוד ארבעה עשר כמנין 'דוד'. ועוד עשרה כמנין עשרה הצדיקים שעל ידם נאמרו מזמורי התהלים, כמובא. וזהו בדרך רמז התפילה לדורות של עם ישראל, ע"י ספר התהלים.

"אעברה נא ואראה את הארץ הטובה" (ג כ"ה)
לכאורה יש לדייק, למה בתפילתו של משה על מרים (במדבר י"ב י"ג): התפל בתפילתו: ב' פעמים 'נא': 'קל נא רפא נא לה', ובכאן הזכיר תיבת 'נא' רק פעם אחת. ויש לומר בהקדם ברברי 'האור החיים' שם בחומש 'במדבר'

המשך פניני פרשה

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במונחת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו זי"ע

"ההר הטוב הזה" (דברים ג' כ"ה)

הנסיעות למירון של פעם

מאות בשנים היו חסידים ואנשי מעשה נושאים רגליהם מירונה. מירון הייתה משאת נפשם של רבים. ימים מיוחדים בשנה שמורים למירון, כמו: שבת חנוכה, ז' אדר, ל"ג בעומר, ראש השנה, ערב ראש חודש ועוד.

היה זה החסיד ר' יענקל מלמד (קלמנוביץ) מזקני חסידי ברסלב, שהוא גם היה איש מירון בכל מאודו ובכל נשמתו. היה מרבה לנסוע לקבר הרשב"י עוד בשנים שטרם היוווסדו של ה"קבוץ" בימי ראש השנה במקום, כי מירון היתה אהובה על החסידים, ואהובה על ר' יענקל.

הנסיעה למירון ארוכה ומפרכת, הדרכים עקלקלות, הכבישים משובשים, עליות תלוות, ואוטובוסים מוקטעים. בימים רחוקים היה על הנוסעים לצאת מירושלים כבר למחרת הפסח כדי להיות בל"ג בעומר במירון.

הנסיעה היו נוסעים ברכב ליפו, ומשם עולים נבמל על ספינה המפלגת לחיפה. ומחיפה – יש והיו עולים על רכבת העמק עד צומת צמח, ומשם בספינה לטבריה. הספינה היתה עוצרת ליד קבר רבי מאיר בעל הנס, ומשם למירון.

אבל לרוב היו נוסעים בדרך היבשה, בדרך הקדומה מצפון לדרום, בהרי בנימין, דרך ואדי חרמיה לכיוון העיר שכם. בשכם היו מתעכבים בקבר יוסף הצדיק, מתאכסנים באורח קבע בביתו של אחד מתושבי העיר הערבים. בבוקר היו ממשיכים לטבריה להשתטח על קברו של רבי מאיר בעל הנס. פעמים התעכבו שם ימים אחדים. כידוע, ב"ד באייר חל יום ההילולה של רבי מאיר בעל הנס, וזה הזמן להתפלל, לבקש ולהתחנן. אחר כך פנו להמשיך בעליה המייגעת המובילה צפונה למירון, מחפשים אורחת חמורים עמה יוכלו להגיע למירון. בדרום התקדמו קמעה והתעכבו הרבה. אין מה למהר, באמתחתם הייתה צידה מועטת, דובר לא הטרד אותם, האוכל לידם אינו העיקר, משאת נפשם היא עבודת ה', מייחלים להגיע לרבי שמעון.

ובבואם מירונה הקדישו ימים ולילות לתפילה ועבודת ה' בציון הקדוש. וכך היה החסיד רבי שמואל שפירא אומר: "אינו צריך מהעולם הזה רק שלושה דברים: תורה תפילה ואת רבי שמעון... פעמים רבות רק לקראת חג השבועות היו באי מירון חוזרים לבתיהם.

ה"קבוץ" בימי ראש השנה במירון נוסד בשנת תש"א, ומאז בכל שנה ושנה היו רבים מהחסידים שמים את פעמיהם מירונה. אמצעי התחבורה התקדמו. אפשר לנסוע ברכבת או באוטובוס לתל אביב, ומשם לחיפה. הדרך נמשכת שעות ארוכות ועדיין לא מסתיימת, כי מחיפה עד מירון רחוקה הדרך. לפעמים יש אוטובוס, פעמים משיגים איזה מונית ישנה המגיע לכביש למטה, ומשם שביל הצר המטפס במעלה ההר עד הציון.

הילד ר' אלעזר מרדכי קעניג – לימים מגדולי החסידים ורבה של קהילת ברסלב בצפת, שבילדותו למד בחיידר "עץ חיים" אצל ר' יענקל מלמד, הצטרף אל אביו הגדול החסיד הנודע רבי גדליה אהרן קעניג. לימים העלה חוויות קטנות מזיכרונותיו מאותן נסיעות מלאה חוויות של חבורת החסידים:

"יומים לפני ראשה השנה בשעת בוקר יצאנו לכיוון תחנת הרכבת הישנה על יד שכונת 'תלפיות' בירושלים, נוסעים לתל אביב, יורדים ומחכים לרכבת לחיפה. קרונות הרכבת מחולקים לתאים ובהם ספסלים ארוכים. לאחר שעות ארוכות של נסיעה הגענו לחיפה, שם מחכים עוד שעה ארוכה לאוטובוס הנוסע למירון. העניינים לכאורה יגיעים למדי..."

רבי אלעזר מציון, שהנסיעה אמנם התמשכה, אך לדבריו החסידים לא התלוננו כלל. להיפך, הלא הם נוסעים לצדיק, "מפארט צום צדיק". ובכל שנה רבי שמעון הוא אותו רבי שמעון, הציון הוא אותו ציון, והתפילות? אלו מותצמות משנה לשנה.

ועוד מזיכרונותיו: "במקום בו נמצא רבי יענקל מלמד, שם הלב מתמוגג, שם תמצא את השלוות והשמחה. בדרכנו הארוכה למירון היה רבי יענקל דואג ליצוק ולהעשיר ברוחניות. היה מספר סיפורים, שם שירי חסידים, מלמד את בני החבורה שירים חדישים. החסידים היו יושבים יחדיו, מתפללים, מספרים מתורת רבינו. רבי יונה לב היה פותח פה של עוגיות ומחלק לכולם. כך נוצרה אוירה משפחתית נעימה ושמחה בלי להרגיש בזמן החולף".

לקראת ערב הייתה מגיעה חבורת החסידים אל מחוז חפצם – מירון. וההתרגשות רבה. (ע"פ ספר 'יצדיק באמונתו יחיה' – סיפור חיי רבי יענקל מלמד)

על ה'קל נא' הראשון; שהוא: "לשאול ממדת החסד, כאמרו חסד קל, נא - לשון בקשה ופיוס לעזור מידת הרחמים". וכן הוא בליקוטי מוהר"ן (ק"ה): "יש רחמים פשוטים ויש רחמים גדולים, והרחמים הפשוטים מעוררים את הרחמים הגדולים שאין להם גבול, וזהו (במדבר י"ב): 'אל נא רפא נא לה'. הכפול הכתוב במרים, שמה רבנו, עליו השלום, ביקש זאת מהשם יתברך, שהשם יתברך בעצמו כביכול יתפלל ויבקש מעצמו שירפא אותה, ויעזור את רחמיו הגדולים. כמוכא בדבריהם.

והנה בכאן שמה רבינו הקדים בתפילתו את ה'חסד וההודאה', בכך שהתחיל 'אתה החילות', וכמוכא בחז"ל ע"כ - הוא כבר עורר והמשך גדולת רחמיו, הוא עורר את מידת החסד והרחמים, כדברי ה'אור החיים' שם ב'מרים' - שעורר את מידת החסד והרחמים ב'נא' הראשון. וכן - הוא עורר את הרחמים הפשוטים - כמוכא בליקו"מ - דהא במידת ה'הודאה' מעוררים רחמיו ית', וכמוכא: 'שערי אורה שער ראשון, פע"ח, שער הכוונות ועוד. שכשאדם בא להתפלל ולשפוך שית, ישנם מקטרגים וכוחות הסט"א המונעים מתפילתו ותתעלה ותתקבל למעלה, ולכן תיקנו חז"ל בתחילת התפילה צירוף מזמורי תהלים וליקוט מנביאים וכתובים שענינו הוא שבחו של מקום, להכריח את המקטרגים, ולעורר רחמיו. ולכך מובן שבכאן התפלל משה רק פעם אחת 'נא' מכיון שכבר היה בכאן ענין ה'הודאה', שבכך עורר את מידת הרחמים.

"ועתה ישראל שמע אל החקים ואל המשפטים... למען תחיו" (ד א)
ועתה - ע"פ המובא (ליקו"מ ע"ב): "כי אין לו לאדם בעולמו, אלא אותו היום ואותו השעה שעומד בו". וזהו דיוקו של 'ועתה'.

"ואתם הדבקים בה' אליכם חיים כלכם היום" (ד ד)
בדבריהם (כתובות ק"א). על הפסוק "וכן תדבק" (דברים י"ב). וכי אפשר להדבק בה' והרי כתוב "כי ה' אלוקיך אש אוכלה הוא" (שם ד, כד) אלא הדבק בתלמידי חכמים וזה כאילו אתה דבק בה'. ולפי זה אפשר לומר גם בכאן על 'הדבקים' שהם התלמידי חכמים, ובמשך 'חיים כלכם היום' שעי' ממשכים את ה'רוח חיים', וכמוכא (ליקו"מ ח): שיעקר הרוח חיים מקבלים מהצדיק והרב שבדור, כי עיקר הרוח חיים הוא בתורה כמ"ש 'זרוח אלוקים מרחפת ע"פ המים' הוא התורה, והצדיקים דבקים בתורה.

כן א"פ", שהצדיקים חיים - חיים נצחיים, וכמוכא בחז"ל 'צדיקים במיתתם קרוים חיים', ובליקוטי מוהר"ן (תורה כ"א): 'שחיים נצחיים הם רק אצל השי"ת, ומי שנכלל בו ית' גם כן יצנח.

"רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים" (ד ט)
יש לדייק בתיבת 'מאד' ע"פ דבריהם (בראשית רבה ה ט) ש'מאד' זה 'מלאך המות', שעי' ה'מאד' - זכירת יום המיתה - יוכל להישמר, וכמאמרם (ברכות ל"א). שזוכיר לו יום המיתה בכדי שיוכל להתגבר ה' יוציא'. ובדברי המהרש"א שם: שיעדיף לנצח את היצר הרע על ידי תורה, ורק "אם לא נצחו" מוכיר לו יום המיתה. והוא א"פ' בפירוש דברי הקרא: 'את הדברים', רמז על 'תורה', ורק לאחר מכן הרמז ב'מאד'.

"רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים" (ד ט)
שמירת 'גוף נפש' יחידיו, ועיוניו בכלי יקר.
ובליקוטי מוהר"ן (תורה כ"ב): 'שעל האדם לרחם על בשר הגוף, להראות לו מכל הארה ומל השגה שהנשמה משגת, וכמ"ש: 'מבשרך אל תתעלם'. ר"מבשרי אחוז אלוך, והוא בכאן: החיבור בין הגוף לנשמה.

"ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון" (ד ט)
אפשר לדייק שבירש הפסוק זה: 'ליראה אותי', ולאחמ"כ: 'זאת בניהם ילמדון', שבירש על האדם לעבוד על עצמו הוא כיראת שמים, וכך הוא יוכל להנחילו לבניו, ע"ד דבריהם: 'כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים', וכמסופר על החפץ חיים' שמאן דהוא בא להתברך אצלו על הצלחה בחינוך בניו, אמר לו שהיה צריך להתחיל בכך מלפני שנים רבות עם עצמו. ואפשר להסמיק לכן דבריהם: (נד"מ פא.): 'מפני מה תלמידי חכמים אין בניהם תלמידי חכמים? מפני שלא ברכו בתורה תחלה', שעל האדם להשיקע בעצמו בו - 'בתחילה' שהיה טופח ע"מ להטפיה.

כן אפשר ללמוד מכאן ענין ה'ציונה' שיוצאה אדם את בני ביתו לאחר חייו, וכתוב 'למען אשר יצוה את בניו. והוא בהמשך של 'אשר הם חיים על האדמה' - סיום חייו - יהיה משכיתו של: 'זאת בניהם ילמדון'.

פעם שפכה רבנו את עצמו, וספר שעוד בהיותו ילד קטן, פשויתה אמו מסרקת אותו, לא ה'יה פוכה בדרך הנעררים. פי ידע והבין כבר בקטנותו, שפוכה העולם בהכרח לספל, ואין טוב בזה העולם, פי-אם הספל.

זניית ראשה <<

מן הציבור ההוא ישיקו המאמרים | הלמוד מ"שפת נחמו"

לזדים יקרים! שפ"ת זו שאחרת תשפעה באב - בקראת "שפת נחמו" - בה אנו קוראים ב"הפסקרה" איד' שהנביא ישיגיהו מנחם את עם ישראל - לאחר השפ"ר הגדול מחרבן בית המקדש. גם אם עם ישראל עברו את הדברים הקשים ביותר - באה ההפסקרה שנקרא השפ"ת - והיא עוזרת לנו לצאת מהקשי, היא מתזקת אותנו שלא נשא בצער, אלא נחם ונמשיך.

וכך אנו קוראים באחת הפסקות: "מבשרתך ירושלם הרמי אל תיראי אמרי להרי יהודה הנה השם אלקיכם". כן, השם לא עוזב אותנו חס ושלום, הוא מחזק אותנו ואומר לנו: "אל תיראי - אל תפחדו הוא נמצא איתנו תמיד... כמה זה מחזק אותנו - שגם אם אנו עובדים קשים גדולים בתינו אנו - אין לנו להשאיר בקשי אלא להתעודד ולהמשיך, לדעת שהשם איתנו. לא לחנם אמרו לנו חכמינו: שגזרה על המת שישתפך מהלב. כי על האדם לשפ"ת את צרותיו וקשייו, ועליו תמיד להתחיל מתדש ולהמשיך, וכמו שפ"ת בש"יחות הר"ן' שהשפ"ת זה טוב לאדם, בקדי שישפח מוה שניה, ויוכל להתחיל התחלה חדשה.

וכך פותב רבי נפתלי תלמידו של רבנו נחמן מברסלב, במקתב התזקקות לאחד שעבר הרבה צרות וקשיים: "במקרה להתנחם, קמו שפ"ת. ע"מנו נחמו עמי לאמר אלקיכם' והתורה היא נפחית, ובכל אדם יקחו זמן, וגם עתה היא אומרת נחמוי".

משפ"ת נחמו נחמו צידה לך רבנו אנו - שגזע להתנחם ולשפ"ת, להתחיל מתדש ולהמשיך...